

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

Лісніченка Дмитра Вікторовича

на дисертацію Казарян Ірини Сергіївни

**«ЮРИДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗГЛЯДУ КЛОПОТАННЯ
ПРО ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ»,**

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Особливістю чинного КПК є суттєве розширення функцій суду щодо контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів сторін кримінального провадження під час досудового розслідування, а також запровадження з цією метою інституту слідчого судді, як процесуальної фігури, яка спеціально уповноважена на здійснення такого контролю, шляхом, перш за все, вирішення питань, пов'язаних з обмеженням конституційних прав і свобод осіб та розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора. Такий контроль, в тому числі, передбачає застосування слідчим суддею низки заходів забезпечення кримінального провадження, а також розгляд клопотань про надання дозволу на проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Негласні слідчі (розшукові) дії є надзвичайно дієвим інструментарієм по збору доказів в кримінальному провадженні. В той же час необґрунтоване та безпідставне застосування негласних слідчих (розшукових) дій призводить до грубого порушення конституційних прав як учасників кримінальних проваджень так і інших громадян. В цьому аспекті, надзвичайно важливим етапом є розгляд клопотання про проведення негласної слідчої (розшукової) дії та прийняття слідчим суддею рішення про можливість її проведення.

Дослідження як процесуальних так і психологічних особливостей розгляду клопотань про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, та вдосконалення порядку прийняття рішень слідчими суддями про можливість і доцільність проведення таких дій є надзвичайно актуальним питанням.

Про актуальність як теми так і роботи в цілому свідчить і її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку та реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів в державі» (державний реєстраційний номер 0116U006773), та загально-кафедральної теми кафедри кримінального процесу: «Охорона та захист прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження» (державний реєстраційний номер 0121U109271). Обраний напрям відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Викладені у роботі наукові положення та висновки є переважно обґрунтованими, аргументованими та переконливими.

Досить схвально слід поставитися до сформованої методологічної програми, яку склали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, що забезпечило повноту, логічну побудову та практико орієнтовані результати дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних у ході дослідження результатів полягає насамперед у тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним монографічним дослідженням теоретичних і практичних проблем процесуального порядку та психологічного аспекту розгляду клопотання про надання дозволу на проведення НСРД.

Сформульовані автором висновки за результати дисертаційного дослідження є важливими для таких наук як психологія та кримінальний

процес. В дослідженні вперше реалізовано комплексний підхід до вивчення порядку прийняття рішення щодо вибору стратегій взаємодії з урахуванням одночасного впливу ситуаційних та диспозиційних передумов у форматі побудови моделі щодо вибору стратегії взаємодії слідчого судді із слідчим, прокурором в процесі розгляду клопотань про надання дозволу на проведення НСРД.

Аналіз законодавства та дослідження концептуальних положень, щодо порядку розгляду та прийняття рішень слідчим суддею про застосування негласних слідчих (розшукових) дій, містять елементи наукової новизни, серед яких найважливішими, на думку рецензента, є наступні:

- розроблено та апробовано експериментальну схему вивчення прийняття рішення про вибір стратегій взаємодії в умовах розгляду клопотань про надання дозволу на проведення НСРД, яка зарекомендувала себе як робоча модель і може надалі розглядатися як інструмент перевірки впливу інших факторів;

- сформульовано низку пропозицій щодо внесення змін і доповнень до чинного КПК України з питань розширення повноважень слідчих суддів першої інстанції (ст. 247); розгляду клопотання (ст. 248);

- удосконалено діяльність слідчого судді під час розгляду клопотань про надання дозволу на проведення НСРД та здійснення контролю за проведенням НСРД та дотриманням і забезпеченням конституційних прав і свобод особи;

- удосконалено наукове розуміння психологічних чинників, що впливають на рішення судді під час розгляду клопотань про надання дозволу на проведення НСРД;

- зміст професійно-психологічної підготовки суб'єктів, що приймають участь у розгляді клопотань про надання дозволу на проведення НСРД (слідчий суддя, слідчий, прокурор).

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Дисертація Казарян Ірини Сергіївни «Юридико-психологічні аспекти розгляду клопотання про проведення негласних слідчих (розшукових) дій» є завершеною кваліфікаційною працею, характеризується логічним та чітким змістовим наповненням,

відповідно до плану, мети та завдань, архітектоніка забезпечує комплексність та системність опрацювання проблематики.

Зміст дисертації відповідає спеціальності 081 «Право».

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

Теоретична та практична значимість результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що вони можуть бути використані у процесі вдосконалення норм Кримінального процесуального кодексу України, та стати підґрунтям подальших наукових досліджень як інституту слідчих суддів, так і інституту негласних слідчих (розшукових) дій.

Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях. Основні положення дисертації викладені у дев'яти наукових працях, із яких: 4 – статті, в наукових фахових виданнях України в галузі юридичних наук, 5 – тези доповідей, виданих за результатами проведення міжнародних науково-теоретичних і науково-практичних конференцій. Така кількість, обсяг і зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії і надають авторці право публічного захисту дисертації, адже основні положення, висновки і рекомендації пройшли належну апробацію.

Висновки дисертаційного дослідження відповідають поставленим завданням дослідження у межах обраного об'єкта та предмета, містять розроблені автором теоретичні наукові положення, практичні рекомендації, пропозиції із вдосконалення законодавства.

Дисертація виконана українською мовою. Стиль викладення матеріалу – науковий.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтованість наукових положень роботи та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною обґрунтованістю проведеного дослідження, критичним

аналізом та узагальненням значної кількості праць вітчизняних та зарубіжних вчених.

Автором у ході дослідження використані актуальні статистичні дані, які вдало застосовані у роботі.

Слід відмітити оволодіння автором методологією та методикою дослідження. У роботі висвітлено широкий спектр нових проблем і підходів до їх вирішення. Автор вміло і коректно полемізує, аргументує власні судження. Комплексний підхід до використання методів дослідження дозволив системно дослідити предмет дослідження, виконати поставлені завдання та досягти мети.

Віддаючи належне кропіткій та високоякісній роботі дисертанта, високо оцінюючи рівень дослідження, його актуальність та новітність підходів до дослідження обраної проблематики, варто звернути увагу на окремі недоліки, а також положення та висновки, які мають дискусійний характер чи вимагають додаткового обґрунтування під час захисту.

1. У вступній частині автором зазначено що емпіричною базою дослідження є результати анкетування 78 респондентів з числа слідчих суддів. На нашу думку, з метою повноти та об'єктивності виявлення проблематики процесу розгляду клопотання про проведення НСРД, доцільно було б розширити кількість респондентів за рахунок проведення анкетування слідчих та прокурорів діяльність яких теж досліджується в призмі означеного питання.

2. Відповідно до додатків дисертаційного дослідження, автором представлено акти впровадження в практичну діяльність, а саме акт впровадження Приморського районного суду м. Одеси від 23 жовтня 2023 р.; акт впровадження Головного управління Національної поліції в Одеській області від 21 листопада 2023 р. На нашу думку, зважаючи на повноту дисертаційного дослідження, питання які досліджуються в роботі, та отриманні результати, зазначена робота може бути впроваджена як в наукову діяльність так і в навчальний процес.

3. В підрозділі 3.1, а в подальшому і в висновках автор пропонує внести зміни у положенні КПК України з чіткими вимогами щодо змісту клопотання

про проведення НСРД, де чітко вказати, що на кожну НСРД необхідно подавати окреме клопотання як й на кожну особу, щодо якої є підстави проведення НСРД. Така пропозиція є доволі дискусійною, оскільки не всі НСРД проводяться стосовно конкретної особи, а також як свідчить слідча практика в багатьох випадках НСРД проводять комплексно, і їх результативність пов'язана з їх взаємодією.

4. В своїх висновках автор зазначає, що з метою психологічного забезпечення підвищення ефективності взаємодії слідчого судді зі слідчим (прокурором) під час розгляду клопотання про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій пропонується проведення навчання та підвищення кваліфікації слідчих суддів, слідчих та прокурорів з питань, пов'язаних із підвищення ефективності взаємодії в процесі розгляду клопотання. В той же час варто зазначити, що розгляд клопотання про дозвіл на проведення НСРД здійснюється в рамках судового засідання, проведення якого суворо регламентоване. З огляду на зазначене потребує додаткового пояснення автора, якого роду підвищення кваліфікації пропонується.

Разом з тим, наведені зауваження та пропозиції у жодному разі не впливають на загальне позитивне враження від роботи, здебільшого носять дискусійний характер і мають бути предметом для публічної дискусії та обговорення під час захисту.

ВИСНОВОК:

Дисертація Казарян Ірини Сергіївни «Юридико-психологічні аспекти розгляду клопотання про проведення негласних слідчих (розшукових) дій» є самостійною, комплексною, завершеною працею, що містить нові науково обґрунтовані результати проведеного здобувачем дослідження, розв'язує важливе наукове завдання, та свідчить про належний рівень оволодіння Казарян І.С. методологією наукової діяльності.

Дисертація повною мірою відповідає Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти та науки України № 40 від 12.01.2017 року (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти та науки України № 759 від 31.05.2019 року) та Порядку присудження ступеня

доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор – **Казарян Ірина Сергіївна** – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі права.

РЕЦЕНЗЕНТ:

**Кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу
Одеського державного
університету внутрішніх справ**

Дмитро ЛІСНІЧЕНКО

Підпис засвідчую:
Начальник ВКЗ
Одеського державного
університету внутрішніх справ
підполковник поліції

Едуард ДАНЕЛЯН